

PAKETA KËRKIMORE PËR STUDENTËT Debati Universitar Edicioni III

Në kuadrin e projektit të Programit Kombëtar të Debatit Rinor për Modelin e Zhvillimit Social dhe Ekonomik të Shqipërisë me mbështetjen e Fondacionit Shoqëria e Hapur për Shqipërinë

Hyrje

Qëllimi i këtij dokumenti është që t'u ofrojë studentëve pjesëmarrës një pikënisje kërkimore për përgatitjen e tyre për Programin Kombëtar të Debatit Rinor për Modelin e Zhvillimit Social dhe Ekonomik të Shqipërisë

Më poshtë gjenden 13 temat e debatit nga të cilat studentët do të debatojnë vetëm për njërën në bazë shorti.

Për secilën temë paraqiten disa argumenta kryesorë pro dhe kundra si një bazë fillestare analize mbi të cilën studentët duhet të ndërtojnë argumentat e tyre. Këto janë vetëm skicime, studentët ftohen të kërkojnë më tej dhe të thellojnë analizën e tyre.

Më tej temat shoqërohen me disa burime referuese. Studentët inkurajohen që të përdorin të gjithë aftësitë e tyre kërkimore për tu përgatitur për tematikat e debatit.

Ky dokument duhet të lexohet së bashku me një dokument tjetër:

1 – Paketa udhëzuese për formatin e debatit

Studentët duhet të ndjekin me kujdes trajnimin për tematikat dhe formatin e debatit dhe të qendrojnë në kontakt me pedagogun për mbështetje të mëtejshme.

Temat e debatit të skuadrave

- 1 – ‘Ngadalësimi i procesit të integrimit europian rrit mundësitë për një regjim autokratik në Shqipëri’
- 2 – ‘Zhvillimi teknologjik (si p.sh Inteligjenca Artificiale) merr përparësi mbi të drejtat e njeriut’
- 3 – ‘Ushtrimi i të drejtës së votës nga diaspora shqiptare përmirëson kulturën demokratike në Shqipëri’
- 4 – ‘Për të rritur produktivitetin biznesi shqiptar duhet të investojë në burime në njerëzore dhe jo në teknologji’
- 5 – ‘Shoqëria njerëzore duhet të përshtatet me ndryshimet klimatike’
- 6 – ‘Vaksinimi anti-COVID19 duhet të jetë me detyrim për qytetarët mbi 18 vjeç’
- 7 – ‘Punësimi i të rinjve në sektorin publik redukton korrupsionin’

Temat e debatit të liderëve

- 1 – ‘Profili i ri ekonomik i Shqipërisë duhet të jetë i fokusuar nga sektori i teknologjisë së informacionit si me më shumë potencial të lartë zhvillimi dhe jo në sektorët më tradicionalë të ekonomisë shqiptare’
- 2 – ‘Ngadalësimi i procesit të integrimit europian do të rrisë populizmin dhe prirjet anti-europiane në Shqipëri’
- 3 – ‘Sistemi i prodhimit të energjisë elektrike duhet të decentralizohet në burime të vogla të rinovueshme’
- 4 – ‘Liria e shprehjes është e panegociueshme’
- 5 – ‘Shqipëria duhet të ikurajojë kriptomonedhat si element me rëndësi për zhvillimin ekonomik’
- 6 – ‘Bashkëpunimi rajonal në Ballkanin Perëndimor si një mundësi për të tejkaluar njëherë e përgjithmonë konfliktet e së shkuarës duhet të marrë përparësi në raport me integrimin në Bashkimin Europian’

Linjat Kryesore të Argumenteve për Debatet mes Skuadrave

1 - 'Ngadalësimi i procesit të integrimit europian rrit mundësitë për një regjim autokratik në Shqipëri'

Argumente Pro

- Një proces i ngadaltë krijon një lloj imuniteti ndaj kushtëzimeve të BE ku qeveria mund ta shohë veten si të vetmen që mund të çojë procesin deri në fund.
- Prosesi i ngadaltë i integrimit sjell vonesa me adaptimin me kuadrin ligjor të parashikuara me kushtet e vendosura nga unioni që mund të sjellë kapjen e shtetit nga subjekti politik në fuqi.
- Ngadalësimi i plotësimit të kushteve të procesit të integrimit është një tregues i mosfunksionimit të demokracisë në nivele të kënaqshme dhe krijon mundësitë e qeverisë për të vënë në kontroll gjithë pushtetet.
- Prosesi i ngadaltë perceptohet si një pengesë nga unioni dhe jo si një mospërmbushje e detyrimeve duke legjitimuar mungesën e vullnetit politik për të çuar procesin e integrimit deri në anëtarësim.

Argumente Kundër

- Prosesi i integrimit në vetvete përgatit shtetet që aderojnë të jenë anëtare të unionit ti largohen autoritarizmit dhe konsolidon demokracinë.
- Prosesi i integrimit pavarësisht ritmeve është iniciues i reformave që ndihmojnë uljen e korrupsionit dhe rritjen e llogaridhënies nga shtetet.
- Integrimi sjell një qasje përshtatjeje dhe perkatësie me vlerat e Bashkimit Europian të cilat janë larg autoritarizmit dhe janë vlerat e demokracisë dhe mirëfunksionimit të shtetit ligjor.
- Në përgjithësi shtetet që janë anëtarësuar në BE kanë dëshmuar një përmirësim të dukshëm të demokracisë dhe nuk ka patur tendenca autokracie që janë mbizotëruese.

Burime:

- <http://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/wp-content/uploads/2020/04/PKIE-2019-2021.pdf>
- Democratizing the Western Balkans: Challenges and Burdens for the European Union - <https://www.jstor.org/stable/26591054>
- <https://biepag.eu/the-eu-and-the-western-balkans-serving-the-purpose-of-enlargement/>
- <http://dSPACE.epoka.edu.al/bitstream/handle/1/1916/Academicus-MMXX-23-110-136.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- <https://popups.uliege.be/2593-9483/index.php?id=164>
- https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=eac7e031-f7c5-3c26-f5f0-a3f9aa9bf7e4&groupId=252038
- https://growthlab.cid.harvard.edu/files/growthlab/files/fraseri_cidrfwp_81.pdf
- https://dgap.org/system/files/article_pdfs/2012-11_DGAPanalyse_Stern_Wohlfeld_Albania_EN.pdf

- <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/the-impact-of-european-integration-on-national-democracies-democracy-at-increasing-risk-in-the-eurozone-crisis/>
- https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/dp015_en.pdf
- <https://sethkJolly.com/files/vocandeusupport.pdf>
- <https://carnegieeurope.eu/2021/03/04/how-eu-can-better-avoid-bankrolling-authoritarianism-pub-83992>

2– ‘Zhvillimi teknologjik (si p:sh Inteligjenca Artificiale) merr përparësi mbi të drejtat e njeriut’

Argumente Pro

- Digjitalizimi ka sjellë përmirësime të konsiderueshme në sektorë si mjekësia, shërbimet publike dhe ekonomia.
- Inteligjenca Artificiale në thelb nuk ka natyrë pozitive ose negative.
- Ashtu siç kompjuterët nuk zëvendësuan njerëzit ashtu edhe Inteligjenca Artificiale nuk duhet të perceptohet si kërcënim.
- Inteligjenca Artificiale ka sjellë lehtësim të proceseve, reduktim të kostove financiare dhe kohore.

Argumente Kundër

- Digjitalizimi sjell automatizim të proceseve.
- Inteligjenca Artificiale kapërcen kufijtë e etikës njerëzore.
- Automatizimi i proceseve sjell uljen e vendeve të punës.
- Inteligjenca artificiale ka ndryshuar mënyrën e jetesës ku sidomos të rinjtë shfaqen më të demotivuar se më parë.

Burime:

- https://www.euro-access.eu/programm/horizon_europe_-_cluster_4_-_destination_6_-_a_human-centred_and_ethical_development_of_digital_and_industrial_technologies
- <https://cyber.harvard.edu/projects/digital-ethics-times-crisis-covid-19-access-education-and-learning-spaces>
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence?fbclid=IwAR0mRkgewILDhreIpuN21z-UHVZIN64cWg84pobtkKT0J69WHdpGPYGgEQ>
- <https://knowledgecenter.ubt-uni.net/cgi/viewcontent.cgi?article=3118&context=etd>
<https://www.eurospeak.al/news/fuqia-e-bute/73520-inteligjenca-artificiale-dhe-te-drejtat-e-njeriut/>
- <https://blogs.lse.ac.uk/humanrights/2020/07/16/beginning-of-artificial-intelligence-end-of-human-rights/>
- <https://news.un.org/en/story/2021/09/1099972>
- <https://www.coe.int/en/web/commissioner/thematic-work/artificial-intelligence>
- <https://knowledgecenter.ubtuni.net/cgi/viewcontent.cgi?article=3118&context=etd>

- <https://www.eurospeak.al/news/fuqia-e-bute/73520-inteligjenca-artificiale-dhe-te-drejtat-e-njeriut/>
- https://carrcenter.hks.harvard.edu/files/cchr/files/humanrightsai_designed.pdf
- <https://rm.coe.int/unboxing-artificial-intelligence-10-steps-to-protect-human-rights-reco/1680946e64>

3– ‘Ushtrimi i të drejtës së votës nga diaspora shqiptare përmirëson kulturën demokratike në Shqipëri’

Argumente pro

- Pjesëmarrja e diasporës në zgjedhje sjell gjithëpërfshirje të gjithë popullatës shqiptare.
- Diaspora është një nga kontribuesit e rëndësishëm në PBB e shtetit dhe i duhet dhënë një rëndësi më e madhe.
- Shembujt e votimit nga diaspora edhe në rajon kanë treguar të jenë të suksesshme dhe kanë sjellë një impakt pozitiv në procesin zgjedhor (Kosovë votimi përmes postës).
- Votimi nga diaspora sjell mbështetje nga qytetarët si kontribues në zhvillimin e procesit zgjedhor.

Argumente Kundër:

- Duke mos jetuar në vend diaspora nuk njih problemet e përditshme dhe përshtypja për qeverisjen dhe garuesit e tjerë mund të jetë e keqkuptuar.
- Implementimi i kuadrit ligjor për mbështetjen e votimit të këtij grupi mund të jetë i tejzgjatur në kohë çka sjell një ngadalësim të ritmit të demokracisë.
- Gjatë procesit zgjedhor mund të ketë procese korruptive nga palët garuese duke sponsorizuar ardhjen e emigrantëve për të votuar për njërin palë duke përkeqësuar kulturën demokratike.
- Në rastin kur procesi mund të kryhet me postë mund të ndodhin probleme logjistike me depozitimin e votave.

Burime:

- <https://diasporashqiptare.al/2020/06/11/vota-e-diaspores-shqiptare-e-domosdoshme-per-demokracine/>
- <https://shendetesia.gov.al/wp-content/uploads/2019/01/STRATEGJIA-KOMBETARE-E-DIASPORES-2018-2024-DHE-PLANI-I-VEPRIMIT.pdf>
- <https://diaspora.gov.al/wp-content/uploads/2018/07/VOTIMI-I-SHTETASVE-TE-REPUBLIKES-SE-SHQIPERISE-JASHTE-VENDIT.pdf>
- <https://gazetadielli.com/diaspora-dhe-e-drejta-legjitime-e-votes-si-aset-kombetar/>
- <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2021/04/Policy-paper-67-Albanian-elections.pdf>
- https://crd.org/wp-content/uploads/2021/02/Arnisa-Tepelija_Eng.pdf

- <https://www.globalalbanians.org/2020/06/10/the-albanian-diaspora-vote-infusing-democracy-in-albania>
- <http://akd.gov.al/wp-content/uploads/2019/04/State-Minister-for-Diaspora-Out-of-country-Voting-eng.pdf>
- <https://www.acla-sask.com/post/interim-report-implementation-voting-rights-albanian-diaspora>
- www.peizazhe.com
- www.diasporashqiptare.al

Botime:

- Centre on Migration, Policy and Society (2005) *The Political Importance of Diasporas*, Working Paper No. 13, University of Oxford
- Adamson, F. B. (2016). *The Growing Importance of Diaspora Politics*. *Current History*, 115(784), 291–297 E Disponueshme online: <https://www.jstor.org/stable/48614196>
- A Remiddi, M Alibašić, S Kapetanović, E Davidović & E Zejnilović 'The ambivalent role of diaspora engagement for the homeland in the Balkans' (2019) 3 *Global Campus Human Rights Journal* 10-27
- Armakolas, I., Feta, B. (2021) *Can Albania Exorcise the Ghost of Elections Past? The Milestone April 2021 Elections*, Konrad-Adenauer-Stiftung, 67.

4– ‘Për të rritur produktivitetin biznesi shqiptar duhet të investojë në burime në njerëzore dhe jo në teknologji’

Argumente Pro

- Shqipëria shfaq trende të ulëta në këtë sektor në krahasim me vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor dhe duhet të kapë ritmet.
- Duke investuar në burime njerëzore mbahet aseti njerëzor në vend dhe stepet emigrimi masiv.
- Investimi në teknologji mund të jetë problematik dhe mund të mos i përshtatet tipologjisë së biznesit.
- Investimi në burime njerëzore sjell rritje të produktivitetit në punë dhe zhvillimit ekonomik të biznesit .

Argumente Kundër

- Në përgjithësi investimi në teknologji ka rritur efektshmërinë e bizneseve.
- Realizimi i tij kërkon kosto më të ulëta se investimi në burime njerëzore.
- Investimi në teknologji ka sjellë një reklamim më të gjerë të bizneseve duke rritur produktivitetin e tyre ekonomik .
- Investimi në teknologji është kosto efiçent edhe për kohën dhe sistemet e sigurisë së bizneseve.

Burime:

- <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/18303.pdf>

- <https://www.ebrd.com/documents/strategy-and-policy-coordination/strategy-for-albania.pdf>
- <https://www.monitor.al/studimi-i-eksperteve-te-instat-pagat-e-larta-jane-elementi-me-i-forte-per-rritjen-e-produktivitetit-ne-ekonomine-tone/>
- <https://knowledgecenter.ubt-uni.net/cgi/viewcontent.cgi?article=2040&context=etd>
- <https://knowledgecenter.ubt-uni.net/cgi/viewcontent.cgi?article=1539&context=conference>
- <https://escholarship.org/content/qt367812fd/qt367812fd.pdf>
- <https://www.economicsobservatory.com/which-investments-in-human-capital-will-boost-productivity-growth>
- <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2018/10/09/three-reasons-all-companies-should-invest-in-tech/?sh=1b6100767105>
- <https://businessfinancearticles.org/4-benefits-of-investing-in-technology-2021>

5 – ‘Shoqëria njerëzore duhet të përshtatet me ndryshimet klimatike’

Argumente Pro

- Që në krijimin e saj shoqëria njerëzore ka evoluar përmes përshtatjes me fenomene klimaterike.
- Ndryshimet klimaterike prekin të gjithë sektorët e shoqërisë dhe ekonomisë ndaj shoqëria njerëzore duhet të përshtatet në mënyrë sistematike.
- Frekuenca dhe ashpërsia e ekstremeve të klimës dhe motit po rritet dhe njerëzit duhet të përshtaten në mënyrë që të reduktojnë pasojat e këtyre ekstremeve.
- Ndryshimet klimaterike kanë edhe impakte të shumta ekonomike me të cilat shtetet duhet të përballen dhe në këtë kuadër është e nevojshme një përshtatje e shpejtë.
- Rëndësia e një strategjie përgatitore dhe reaguese është e nivelit ndërkombëtar në mënyrë që të impakti negativ i ndryshimeve klimaterike të jetë sa më i ulët.

Argumente Kundër

- Çështja e ndryshimeve klimaterike është tejet problematike dhe përshtatja për disa shtete mund të jetë më e vështirë se për disa të tjera.
- Përshtatja me ndryshimet klimaterike mund të ketë impakte të ngjashme me zhvillimin e tyre të deritanishëm.
- Mund të jetë vonë për të reaguar për shumë impakte të ndryshimeve klimaterike si në rastin e rritjes së temperaturave.
- Shumë shkencëtarë e studiues janë të mendimit se shoqëria njerëzore nuk është shkaktare primare e ngrohjes globale që pason ndryshimi klimaterik e kësaj përshtatja mund të mos japë rezultatet e parashikuara.

Burime:

Web:

- https://ec.europa.eu/clima/eu-action/adaptation-climate-change/eu-adaptation-strategy_en
- <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2020-021-Sq.pdf>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0082&from=EN>
- https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=8835db24-8fe9-cda9-af1c-c16ffbc2884b&groupId=281657
- <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199566600.001.0001/oxfordhb-9780199566600-e-1>
- https://ec.europa.eu/clima/climate-change/causes-climate-change_en
- <https://api.nationalgeographic.com/distribution/public/amp/science/article/why-climate-change-is-still-the-greatest-threat-to-human-health>
- <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/17994.pdf>
- <https://www.ft.com/content/a9dab2dc-1c0c-11ea-81f0-0c253907d3e0>
- <https://www.oecd.org/environment/cc/36736773.pdf>
- <https://climatechange.procon.org/>
- <https://www.wri.org/our-work/project/world-resources-report/adapting-climate-change-challenge-and-opportunity>
- <https://knowledge.unccd.int/publications/adapting-climate-change-question-our-society>
- <https://www.climate.gov/teaching/literacy/gp-f-strategies-human-adaptation-climate-change>

Botime:

- Barry, S, Pilifosova, O (2015) *Adaptation to Climate Change in the Context of Sustainable Development and Equity*.
- Huq, S.; Adger, W.N.; Brown, K.; Hulme, M. (2003) *Adaptation to Climate Change in the Developing World*, Progress in Development Studies, 3(3). p. 179-195.
- Levina, E & Trpak, D. (2006) *Adaption to climate change*, OECD
- Antonio Jovanovski, Aleksandar Tërpkovski (2015). *Mundësitë për të rinjtë në kohë të ndryshimeve klimatike dhe tranzicionit të energjisë*
- Vaclav Claus (2008). *Planeti blu në vargonj të gjelbër* Instituti i Studimeve Ndërkombëtare

6 – ‘Vaksinimi anti-COVID19 duhet të jetë me detyrim për qytetarët mbi 18 vjeç’

Argumente Pro

- Vaksinimi deri më tani është metoda më efikase në luftimin e pandemive.
- Nuk ka metodë tjetër të zbuluar deri më tani për luftimin e pandemive.
- Të dhënat nga vendet të cilat e kanë bërë vaksinimin e detyrueshëm tregojnë se infektimet janë ulur në masë të konsiderueshme.
- Ndhmon në të mirën e shëndetit publik.

Argumente Kundër

- Vaksinimi duhet të lihet i lirë dhe jo të vendoset me detyrim pasi bie në kontradiktë me të drejta të tjera që qytetarët kanë (arsimim, punësim etj).
- Duhet një kohë relativisht më e gjatë për të parë e studiuar efektet anësore sesa i është dashur deri më tani vaksinave.
- Qeveritë nuk duhet të ndërhyjnë në zgjedhjet personale mjekësore të qytetarëve.
- Imuniteti natyral i qytetarëve në shumë raste ka treguar të jete më efektiv se vaksina.

Burime:

Web:

- <https://www.meningitis.org/blogs/should-vaccination-be-mandatory>
- <https://jme.bmj.com/content/47/2/78>
- <https://vaccines.procon.org/>
- <https://www.bbc.com/future/article/20211029-why-mandatory-vaccination-is-nothing-new>
- <https://www.euronews.com/2021/12/01/eu-should-consider-mandatory-vaccination-says-von-der-leyen>
- <https://jme.bmj.com/content/47/2/78>
- <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/countries-making-covid-19-vaccines-mandatory-2021-08-16/>
- <https://www.dw.com/sq/silvia-bino-vaksinimi-n%C3%AB-shqip%C3%ABri-n%C3%AB-periudh%C3%ABn-janar-mars-2021/a-56006922>
- <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/18/should-covid-19-vaccines-be-mandatory>
- <https://www.hhrjournal.org/2021/07/student-essay-is-compulsory-covid-19-vaccination-a-violation-of-human-rights/>
- <https://theconversation.com/should-covid-19-vaccines-be-mandatory-two-experts-discuss-150322>
- <https://www.dw.com/sq/europ%C3%AB-protesta-kund%C3%ABr-vaksinimit-me-detyrim/a-58665142>

Botime:

- Graeber D, Schmidt-Petri C, Schröder C (2021) *Attitudes on voluntary and mandatory vaccination against COVID-19: Evidence from Germany*. PLoS ONE 16(5): e0248372. I disponueshëm: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0248372>
- Savulescu J. *Good reasons to vaccinate: mandatory or payment for risk?* Journal of Medical Ethics 2021;47:78-85
- Unicef (2021). *Çka duhet të dini për vaksinën KOVID-19*: I disponueshëm: <https://www.unicef.org/northmacedonia/sq/%C3%A7ka-duhet-t%C3%AB-dini-p%C3%ABr-vaksin%C3%ABn-kovid-19>

7 – ‘Punësimi i të rinjve në sektorin publik redukton korrupsionin’

Argumente pro

- Ide të reja dhe innovative.
- Të rinjtë priren të jenë më entuziastë, energjikë dhe fleksibël.
- Politikat që prekin rininë mund të hartohen nga vetë të rinjtë sesa nga punonjësit më të vjetër të cilët mund të kenë qasje që nuk përputhen me ritmin e zhvillimit të kohës.
- Përfshirja e të rinjve në punësim siguron gjithëpërfshirje.
- Duke qenë të rinj atyre ju mungojnë njohjet dhe mundësitë për të bërë afëra korruptive.
- Të rinjtë janë në kërkim të realizimit të eksperiencës së punës dhe priren të kenë një qasje më të rregullt për të krijuar një imazh të mirë.

Argumente kundër

- Moshë e re jo domosdoshmërisht tregon edhe mungesën e njohjeve.
- Mungesa e eksperiencës në punë mund ti shtyjë që të bien pre të afërave korruptive.
- Vizioni idealist i tyre mund të mos rezultojë i njëjtë në zbatim.
- Moshë e re nuk është një tregues i ndershmërisë dhe integritetit në realizimin e punës.
- Moshë e re mund të jetë faktor manipulimi nga punonjës më të mëdhenj në moshë në vendin e punës.

Burime:

Web:

- https://www.crca.al/sites/default/files/publications/RAPORTI%20TE%20RINJTE%20NE%20SHQIPERIE%202019-2020_0.pdf
- <https://gatipershqiperine.al/>
- <https://www.ekon.al/2021/06/06/punesimi-i-te-rinjve-nevoje-jetike-e-ekonomise/>
- https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_413826.pdf
- http://pdc.ceu.hu/archive/00006158/01/agenda_policy_brief_youth_employment_en.pdf
- <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/15257.pdf>
- https://financa.gov.al/wp-content/uploads/2018/06/Strategjia_Kombetare_per_Punesim_dhe_Aftesi_Plani_Vepri_mit.pdf
- <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ec1a3>
- <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2021/May/ungass-2021---young-people-gather-to-find-ways-to-tackle-corruption.html>
- <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/how-young-people-are-turning-the-tide-against-corruption/>
- https://partnersalbania.org/wp-content/uploads/2017/06/raporti_vjetor_YBH-shqip.pdf
- <https://www.osce.org/files/f/documents/4/4/21945.pdf>

- https://www.wfd.org/wp-content/uploads/2019/11/National-Survey_Young-People-and-Politics-in-Albania-FINAL.pdf

Botim:

- DERBALI, A & Oueghlissi, R. (2021) *Democracy, Corruption and Unemployment: Empirical Evidence from Developing Countries*, University of Carthage. I disponueshëm:
<https://mpa.ub.uni-muenchen.de/107535/>

Linjat kryesore të argumenteve për debatet mes liderëve të skuadrave

1– ‘Profili i ri ekonomik i Shqipërisë duhet të jetë i fokusuar nga sektori i teknologjisë së informacionit si me më shumë potencial të lartë zhvillimi dhe jo në sektorët më tradicionalë të ekonomisë shqiptare’

Argumenta Pro:

- Me përdorimin e teknologjisë për të përshpejtuar zhvillimin Shqipëria mund të tërheqë më shumë investime të huaja.
- Duke zhvilluar sektorin TIK, mund të mbajë në Shqipëri të mirë-arsimuarit dhe të kufizojë largimin e tyre nga Shqipëria.
- Shqipëria ka një numër të lartë të diplomuarish në këtë sektor që mund të ofrojnë ekspertizë të mirë dhe një zhvillim të këtij sektori.
- Duhet të krijohet një risi zhvillimi që nuk e kanë vendet e tjera.
- Për këtë sektor ka shumë kërkesa.
- Ky sektor sjell përfitime të shumta ekonomike dhe redukton kohën e punës.

Argumente Kundër:

- Pjesa më e madhe punojnë në bujqësi, industrinë fashione, prodhuese dhe shërbime.
- Automatizimi dhe teknologjia sjellin papunësi pasi proceset automatizohen.
- Nuk ka staf të kualifikuar akoma.
- Emigracioni kufizon potencialin për këtë sektor.
- Zhvillimi rural i penguar ka efekte negative.

Burime:

- <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/15995-20200409.pdf>
- <https://www.monitor.al/profili-ri-shqiperise-3/>
- <https://china-cee.eu/2020/09/18/albania-economy-briefing-science-technology-rd-and-innovation-in-albania-or-the-lack-thereof/>
- <https://www.netherlandsworldwide.nl/binaries/en-nederlandwereldwijd/documents/publications/2020/06/26/ict-sector-study---albania-kosovo-and-north-macedonia/ICT+Sector+Study+-+Albania%2C+Kosovo+and+North+Macedonia.pdf>
- <https://www.cci.al/publikimi-perfundimtar-interreg-adrion-projekti-future-4-0/>
- <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/ae6bf9cd-en/index.html?itemId=/content/component/ae6bf9cd-en>
- <http://dspace.epoka.edu.al/bitstream/handle/1/189/58-169-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2-‘Ngadalësimi i procesit të integrimit european do të rrisë populizmin dhe prirjet anti-europiane në Shqipëri’

Argumente Pro

- Një proces i ngadaltë në vetvete ul premiset për besueshmëri nga popullata.
- Prirje të ngjashme janë vërejtur edhe në vende të tjera të unionit gjatë fazës së integrimit.
- Prosesi i ngadaltë i integrimit nga popullata perceptohet si një demokraci e dobët e vendeve dhe rrit prirjet anti-europiane.
- Prosesi i ngadaltë i integrimit zbeh besimin e qytetarëve të Bashkimit European rreth rolit të anëtarëve të rinj të mundshëm dhe ky efekt mund të përhapet edhe në Shqipëri.

Argumente Kundër

- Në të gjithë raportet dhe në eurobarometrën european të dy viteve të fundit Shqipëria shfaq përqindje të lartë të mbështetjes së anëtarësimit në BE dhe procesit të integrimit.
- Shqipëria shfaqet me një mbështetje të lartë nga popullsia drejt procesit të integrimit edhe pse ai ka qenë më ritme më të ngadalta nga sa pritej.
- Prirjet populiste kanë qenë më tepër të fokusuar në aspektet ekonomike dhe përgjigjies ndaj pandemisë nga BE dhe nuk kanë qenë të lidhura me drejtpërdrejt me procesin e integrimit.
- Prosesi i integrimit vitet e fundit ka dhënë impakte të shumta në përmirësimin e demokracisë në vend ku edhe qytetarët vlerësojnë reformat.

Burime:

Web:

- <http://integrimi-ne-be.punetjashtme.gov.al/wp-content/uploads/2020/04/PKIE-2019-2021.pdf>
- <http://www.eupolicyhub.eu/dinamikat-e-integrimit-te-shqiperise-ne-be/>
- <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/85563>
- <https://www.e-ir.info/pdf/88582>
- https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=194afc48-b3be-e3bc-d1da-02771a223f73&groupId=252038
- <https://www.dailysabah.com/opinion/op-ed/2021-albanias-eu-bid-hangs-in-limbo/amp>
- https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS6_Toplines_Issue_4_Democracy-Albanian.pdf
- https://growthlab.cid.harvard.edu/files/growthlab/files/fraseri_cidrfwp_81.pdf
- <https://www.theguardian.com/politics/2021/nov/18/support-for-populist-sentiment-falls-across-europe-survey-finds>
- <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/11317.pdf>
- <http://europa.com.al/index.php/2016/01/28/euroskepticizmi-dhe-europhobia-cfare-do-te-thone/>
- <https://shtetiweb.org/2014/05/02/shqiperia-dhe-euroskepticizmi/>
- <https://www.botasot.info/opinione/881688/euroskepticizmi-dhe-shqiptaret/>
- <https://www.zeriamerikes.com/a/freedom-house-nations-in-transit/3794699.html>

- <https://alpenews.al/klodiana-beshku-viti-i-ekstremizmave-ne-be-dhe-ballkani-perendimor/>

Botime:

- EPRS (2019) *Thinking about the future of Europe* 'Ideas Papers' for the European Parliament Administration s Innovation Day. PE 633.184
- Platzer, H (2014) Rolling Back or Expanding European Integration? Barriers and Paths to Deepening Democratic and Social Integration, Friedrich-Ebert-Stiftung | International Policy Analysis | 10785

3 – ‘Sistemi i prodhimit të energjisë elektrike duhet të decentralizohet në burime të vogla të rinovueshme’

Argumente Pro

- Kritishtasia e prodhimit të energjisë elektrike të rinovueshme në vend.
- Decentralizimi në një formë krijon mundësinë e zgjedhjes së furnizimit nga secili person, dhe ndihmon që rrjeti i shpërndarjes të ketë më pak presion.
- Decentralizimi mundëson rritjen e sigurisë së furnizimit, zvogëlimin e humbjeve dhe arritjen e objektivave më lehtë sesa rrjeti i centralizuar.
- Siguria e furnizimit rritet dhe gjithashtu gjenerimi i energjisë nga burime të vogla, dhe pastaj përdorimi i asaj energjie nga vetë prodhuesi lehtëson rrjetin dhe kërkesën e përgjithshme.
- Kur kërkesa për energji nga rrjeti i centralizuar zvogëlohet, atëherë humbjet do të zvogëlohen proporcionalisht.

Argumente Kundër

- Investimi në këto burime sjell probleme të tjera me prishjen e ekosistemeve pasi prodhon ndotje të madhe akustike dhe të ajrit.
- Decentralizimi në këto lloj burimesh është tejet i kushtueshëm.
- Edhe pse mund të ketë shfrytëzim të këtyre burimeve rezultatet mund të mos jenë të kënaqshme dhe shpesh kërkojnë prishjen e parqeve, monumenteve të natyrës madje në disa raste edhe shpronësime pronash çka vështirësojnë procesin.
- Vendosja dhe instalimi i paisjeve të kërkuara kërkon kohë të gjatë dhe rezultatet mund të jenë sezonale.

Burime:

Web:

- http://www.akbn.gov.al/images/pdf/energji-te-rinovueshme/Stategjia_Kombetare_e_Energjise.pdf
- https://infrastruktura.gov.al/wp-content/uploads/2018/10/Ligji_Nr._7_2017.pdf
- http://www.terre-project.eu/site_media/media/cms_page_media/99/TERRE%20-%202nd%20Local%20e-newsletter%20in%20Albanian.pdf

- <https://cordis.europa.eu/article/id/124474-renewable-energy-potentials-of-albania/en?format=pdf>
- <https://energysustainsoc.biomedcentral.com/articles/10.1186/2192-0567-2-5>
- https://energypedia.info/wiki/Planning_energy_access:_Centralized_or_decentralized_electrification
- <https://www.csis.org/analysis/failure-power-need-decentralized-renewable-energy-models>
- <https://www.greencitytimes.com/renewable-energy/>
- <https://www.conserve-energy-future.com/advantages-and-disadvantages-of-renewable-energy.php>
- <https://www.greenmatch.co.uk/blog/2021/09/advantages-and-disadvantages-of-renewable-energy>

4 – ‘Liria e shprehjes është e panegociueshme’

Argumente Pro

- Liria e shprehjes është një e drejtë kushtetuese dhe mbrohet me ligj.
- Për këtë të drejtë është luftuar për shekuj me rradhë.
- Liria e shprehjes shërben jo vetëm për të adresuar çështjet, por për të kërkuar transparencë dhe llogaridhënie.
- Kjo e drejtë ka çuar në nisma të rëndësishme me impakt botëror.

Argumente Kundër

- Përpos benefiteve liria e shprehjes sjell pasoja negative në rastet e keqinformimit dhe shtrembërimit të fakteve.
- Liria e shprehjes mund të rrisë shpërndarjen e informacioneve të rreme duke ngjallur panik.
- Liria e shprehjes ka sjellë grupe të ndryshme të cilat kanë gjetur hapësirën e tyre dhe e shfrytëzojnë për të hapur pikëpamjet e tyre mbi fenomene edhe në rastet kur janë shkencërisht të pavërteta.
- Liria e shprehjes ka sjellë dizinformim në rastin e pandemisë duke dhënë efekte të shumta.

Burime:

Web:

- <https://www.coe.int/sq/web/echr-toolkit/la-liberte-dexpression>
- <https://rm.coe.int/handbook-2/16806fc139;>
- <https://www.osce.org/files/f/documents/0/1/116609.pdf>
- <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17549507.2018.1392612>
- <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/07/A19-GxR-2021-FINAL.pdf>
- <https://rm.coe.int/handbook-2/16806fc139>
- <https://rm.coe.int/handbook-7/16806fc13f>

- <https://www.osce.org/files/f/documents/0/1/116609.pdf>
- <http://jus.igjk.rks-gov.net/434/1/Liria-e-shprehjes-Toby%20Mendel.pdf>
- https://www.vetevendosje.org/wp-content/uploads/2019/01/vetevendosje_01.pdf
- https://cdn.annenbergpublicpolicycenter.org/wp-content/uploads/2020/05/Freedom_of_Expression_TWG_Heller_May_2019.pdf

Botime:

- Buscombe P. *Freedom of speech is non-negotiable*. British Journalism Review. 2010;21(1):43-48. doi:10.1177/0956474810365398
- Këshilli i Europës *Liria e shprehjes* - Handbook I disponueshëm: <https://rm.coe.int/handbook-2/16806fc139>
- OSCE (2013). *Liria e shprehjes dhe gjuha e urretjes*: I disponueshëm: <https://www.osce.org/files/f/documents/0/1/116609.pdf>

5 – ‘Shqipëria duhet të inkurajojë kriptomonedhat si element me rëndësi për zhvillimin ekonomik’

Argumente Pro

- Trendi i përdorimit të monedhave elektronike ka qenë në rritje si në sektorin publik ashtu edhe privat në rang ndërkombëtar.
- Procesimi dhe finalizimi i kryerjes së një transaksioni unifikohet në një hap të vetëm.
- Finalizime të shpejta të veprimeve dhe ulje të kostove.
- Përbëjnë risi dhe japin një ritëm tjetër sektorit financiar.
- Çdo transaksion, veprim ose objekt që ka vlerë, mund të regjistrohet dhe gjurmohet.
- Është një trend global veprimesh ekonomike dhe jep një përfitim të madh.

Argumente kundër

- Ky treg i ri financiar ende nuk ka një regullim ligjor global në funksionimin e tij.
- Mund të jetë i sulmueshëm nga krimi kibernetik.
- Vendi ynë nuk është ende gati të përballojë këtë treg të ri.
- Prodhimi i bitcoin dhe kriptovalutave të tjera po realizohet në mënyrë të paligjshme në Shqipëri duke vjedhur energji elektrike.

Burime:

Web:

- <https://feut.edu.al/lajmerime/913-kriptomonedhat-material-i-pergatitur-nga-prof-assoc-dr-adriatik-kotorri-lektor-ne-lenden-paraja-dhe-banka-fe>
- https://www.bankofalbania.org/rc/doc/Revista_ekonomike_6M2_2018_web_Hoda_14_028.pdf

- <https://probizz.al/bitcoin-dhe-kriptomonedhat-ne-shqiperi/>
- <https://www.nibusinessinfo.co.uk/content/advantages-and-disadvantages-using-cryptocurrency>
- <https://euronews.al/al/programs/shqiperi/unpublished/2021/11/09/si-funksionon-prodhimi-ilegal-i-kriptomonedhave-ne-shqiperi/>
- <https://economictimes.indiatimes.com/industry/banking/finance/5-reasons-why-you-should-go-for-cryptocurrency/articleshow/61184608.cms?from=mdr>
- <https://globaledge.msu.edu/blog/post/57042/the-economic-impact-of-cryptocurrency>
- <https://euronews.al/al/programs/shqiperi/unpublished/2021/11/09/unpublished-1-a-eshte-i-sigurt-investimi-ne-kriptomonedha/>
- <https://thecitystats.com/sq/si-mund-te-ndikojne-kriptomonedhat-ekonomine-boterore/>
- <https://ubgreen.al/bitcoins-kriptomonedhat-dhe-depertimi-i-tyre-ne-tregjet-financiare-shqiptare/>
- <https://www.monitor.al/edhe-shqiperia-ne-ethet-e-kriptoalutave-2/>
- <https://www.reporter.al/pse-kriptomonedhat-jane-pak-a-shume-skema-piramidale/>
- <https://spacecoastdaily.com/2021/10/role-of-cryptocurrency-bitcoin-in-economy-of-the-world/>
- <https://www.ft.com/content/810367e5-e0b1-4221-b303-f3012a177437>

6 – ‘Bashkëpunimi rajonal në Ballkanin Perëndimor si një mundësi për të tejkaluar njëherë e përgjithmonë konfliktet e së shkuarës duhet të marrë përparësi në raport me integrimin në Bashkimin Europian’

Argumente Pro

- Integrimi kërkon procedura të gjata për plotësimin e kushteve të përcaktuara nga unioni dhe vendet e Ballkanit Perëndimor duhet të fokusohen në këtë alternativë zhvillimi.
- Bashkëpunimi rajonal është një opsion që mund të sjellë rezultate të kënaqshme për shkak të natyrave të ngjashme në mentalitetin e shteteve të Ballkanit Perëndimor.
- Bashkëpunimi rajonal mund të ofrojë një zhvillim ekonomik dhe rritje të investimeve mes shteteve.
- Ky bashkëpunim mbështetet edhe nga BE dhe thellimi i tij përgatit vendet për eksperiencën pas integritit.

Argumente Kundër

- Vendet e Ballkanit perëndimor duhet të vazhdojnë të përqëndrohen te integrimi si rruga kryesore e zhvillimi të tyre politik dhe ekonomik.
- Bashkëpunimi rajonal në statet e tanishme nuk është gjithëpërfshirës dhe shfaq ende shenja të konflikteve të shumta historike.
- Një bashkëpunim pa përfshirë gjithë shtetet mund të sjellë një proces të ndërlikuar.
- Integrimi europian mbetet një trajektore më e konsoliduar strategjike dhe Ballkani Perëndimor duhet të jetë i fokusuar më së shumti në këtë proces.

Burime:

- https://balkansgroup.org/wp-content/uploads/2021/03/Bashk%C3%ABpunimi-rajonal-n%C3%AB-Ballkanin-Per%C3%ABndimor_ZONA-EKONOMIKE-RAJONALE-%E2%80%9CMINI-SHENGENTI%E2%80%9D-DHE-TREGU-I-P%C3%8BRBASHK%C3%8BT-RAJONAL-print-1.pdf
- <http://em-al.org/sq/bashkepunimi-rajonal/>
- <https://www.eurospeak.al/news/ekonomia/rikonceptualizimi-i-tregut-te-perbashket-rajonal-ne-ballkanin-perendimor/>
- https://ec.europa.eu/info/news/balkan-barometer-2021-highlights-added-value-regional-cooperation-2021-sep-28_en
- <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/11323.pdf>
- https://eeas.europa.eu/archives/delegations/kosovo/documents/publications/regional_cooperation_in_the_western_balkans_sq.pdf
- <https://biepag.eu/blog/western-balkan-economic-integration-with-the-eu-time-for-more-ambition/>
- <https://futureofworking.com/11-advantages-and-disadvantages-of-the-european-union/>
- <https://www.eupolicyhub.eu/dinamikat-e-integrimit-te-shqiperise-ne-be/>

Botime:

- Bashkëpunimi rajonal sipas Komisionit Europian: I disponueshëm: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/policy-highlights/regional-cooperation_en
- Klodiana Beshku (2019). *European Integration and the Albanian Foreign Policy in a twofold dimension*, Politikja I disponueshëm: https://www.researchgate.net/publication/340385486_The_European_Integration_and_the_Albanian_Foreign_Policy_in_a_twofold_dimension
- Klodiana Beshku, Dhurata Milori (Eds.) (2018). “*Shtetformimi, Demokratizimi dhe Europianizimi i Ballkanit Perendimor*” Tirane: Edlora